

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

3. De reliquis Dei & Creaturam prædicatis statuitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

omnia creata possibilia è conceptu suo indiuisibili, vel omnipotentia proxime, vel entis à se remotè, quod eminenter formaliter, omnia & singula eorum prædicata continet, effecta sunt. Quare, nequit non, tam in prædicato indiuisibili entis, quam omnipotentia, & aliis infinite creaturæ credere. Secundò probatur antecedens: quia quidquid in creatura entis est ab alio indiuisibiliter, & participatum est: ergo, & Ens à se è conceptu suo indiuisibili, Ens à se, ac non participatum erit. Infero rursus: ergo cum Entè à se, in quo nihil quod ab alio sit concipi potest, nullatenus poterit vniuocè conuenire.

6 Tertiò probatur antecedens, & confirmatur valide probationes: quia, licet ratio entis in sua linea differentia transcendat, contra verò similiorem nobis sententiam, alio ratio entis substantia, & accidentis communis vniuocè non est, iuxta communiorè, veriorèque sententiam: quia ens substantia creaturæ est absolute ens, atque è conceptu suo indiuisibili. Ens per se: atque ratio entis accidentis communis è conceptu suo indiuisibili est ens in alio, siue entis ens: ergo ratio entis à se, & entis ab alio è conceptu suo indiuisibili sunt tales, ac proinde, quæ nequeant in aliquo sui conuenire. Probatur consequentia: quia non minus est imbibita formaliter maior, & intimior dependentia entis creati ab alio, tanquam à principio necessario sui, quam accidentis dependentia à substantia, seu ente per se: sed ex hac dependentia ita intimè imbibitur in formalitate entis accidentalis esse entis ens, ut nequeat formaliter diuidi, sed id totum indiuisibiliter dicat: ergo & ens à se indiuisibilis conceptus erit, & quod primariò Ens dicitur, ac creaturæ per imitationem, & aliquem participationem illius: ac proinde analogicè, non vniuocè. Ex qua porro ratione, quæcunque contra nostram sententiam opponi possunt præoccupantur: cum coniter rationes illas, à se, vel ab alio, rationes differentiales contrarietas rationis entis non esse: sed alteram cum ratione entis in Deo, alteram cum ratione entis in creaturis, formalissimè adhuc, identificari.

CERTAMEN III.

De reliquis Dei, & Creaturarum Prædicatis statuitur.

1 Dei, & Creaturarum prædicata, quæ eisdem vocibus virobique significamus, quædam ipsi intrinseca sunt, quædam verò extrinseca, quia ab extrinseco aliquo eorum entitatibus, desumuntur: cum tamen intrinseca prædicata eorum physica entitate, re ipsi non differant: ac proinde, vel eorum metaphysica essentia, vel huius passionis, & proprietates metaphysicæ sunt. De intrinsecis aliorum prædicatorum à Substantia, seu ente per se, idem, atque de ente, de quo speciatim probauimus cert. 1. cum Doctoribus datis, censendum omnino erit, non tamen ob rationes aliquorum. Notet Valsq. cap. 5. §. *Primum quidem*. Inde probat: quia nouem reliqua prædicamenta, quibus omnia prædicata creaturarum continentur, accidentia physica necessario sunt: accidentia verò, siue proprietates, & attributa diuina physice substantia sunt, ac solum proprietates, siue accidentia metaphysica: Substantia verò physica, ac physice accidentibus, nihil datur metaphysicè, aut logicè commune, ut diximus: ac proinde neque in eis accidentibus prædicatis, aliquid Deo, & creaturis commune datur poterit. Nos autem huic rationi non admodum fidemus. Etenim prædicamenta, non pro physica rerum diuisione, diuidi verò similis nobis semper fuit, licet eam diuisio prædicamentorum non renuat.

2 Ratio: quia aliqui prædicamentum Durationis, seu Quando, supra decem assignandum esset, atque huiusmodi prædicamentum addendum contemditur. Eis autem (ac præcipue argumento pro prædicamento Durationis ea in re difficillimo) solummodò potest responderi: prædicamenta ab Aristot. & Philosophis, ea decem tantum meritis recenseri: quia non pro

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tomus I.

physica rerum diuersitate diuisa sunt, sed in ordine ad prædicationem logicam, & formalem, quare inde nomen prædicamentorum obtinuerunt: ac verò prædicatorum omnium capita amplius decem non sunt. Duratio enim per copulam prædicati cum subiecto propositionis necessario importatur: ac proinde ad prædicata non spectat: cetera verò prædicata, quæ extra illa decem capita diuagare dicuntur, plerique ad prædicamentum Habere, vel ad alia spectare, de quo hic diutius agendum non est: si autem prædicata in ordine solum ad prædicationes diuisa, atque ordinata sunt, cum eis æquè accidentia metaphysica atque physica inferuiant, non est opus, ut ad prædicamentum accidentis pertineant prædicata, ut Substantia de qua prædicantur accidentia physica sunt, ab eaque physice distincta, ut Valsq. eo discursu supponit. Et quidem hanc prædicationem, Homo est sensibilis, vel est admiratiuus, de prædicato accidentis proprii, non Substantia esse, concors Logicorum & Metaphysicorum sententia est.

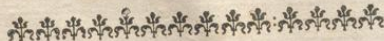
3 Sola ergo, ac solida pro attributis, ac prædicatis Deo intrinsecis probatio est, quam in prædicato entis à se posuimus. Quod scilicet, quodvis prædicatum intrinsecum attributale Dei indiuisibiliter, atque è suo conceptu indiuisibili, diuersum à creatis omnibus sit, quæ eisdem vocibus significantur, ut Patres aiebant, Confirmatur quia diuina attributa, & prædicata intrinseca omnia è suo genere sunt positue infinita, è conceptu suo indiuisibili ut d. 3. ostendimus ergo nihil, quod positue infinitum non sit potest in eis includi: ac proinde neque conceptus communis, & abstractus à finito, & infinito sui generis, quod quidem positue infinitum esse non potest. Obiicies ex dictis cursim supra, & dicendis fusiùs d. 3. Attributa, & reliqua prædicata ab Essentia metaphysica Dei, seu ente à se, non esse entia à se substantiæ metaphysicæ, sed solum iure identitatis realis eum essentia: ergo conceptus aliorum prædicatorum Dei, secundum se formaliter nec est Ens à se, neque diuinum, neque proinde ex genere, & conceptu suo infinitum positue: ac proinde ei secundum se sumptis, poterit in suo genere assignari conceptus communis creatis conceptibus generis eiusdem. Respondetur tamen reliqua ab Essentia prædicata intrinseca diuina, non esse quidem entia metaphysica substantia, ut esse entia metaphysica adiectiua, & diuina formaliter & intrinsecè: sicut de personalius prædicatis diuinis dicebamus controu. de Trinit. d. 6. quæst. 1. atque de attributis dicemus latè d. 3. quo cessat obiectio.

4 De prædicato Relationis Patris, & Filij, atque Spiratoris, & Spirati, siue Spiritus Sancti, aiebant Dionys. & Basilus citati certam. 2. num. 4. proprie de Deo dici non posse: ac, licet non earum specialibus nominibus, doctrina tamen generali de omnibus nominibus, & prædicatis, quæ de Deo dicuntur, aiebat August. loco ibidem citato, quibus, dum aduersari videretur, Damasc. citatus certam. 1. num. 2. dicens ex 3. ad Ephel. *Ex quo omnis Paternitas in caelo & in terra nominatur*. Hoc nomen de Deo primariò, & proprie, ac per translationem, & imitationem de creatis dici, omnino concordat. Tamen ipse, quam præfati Patres contendunt Deum Patrem, & Filium, ac Spiritum excellentiori modo, nullatenus cum creatis Patribus, Filiis, & halitibus spiratis, seu Spiritibus, communi tales esse: ac proinde tres primi Patres vsum vocis, propriam quidem in creatis antiquiorem attendentes, atque significati, quod in diuinis habet excellentiam infinitam, respectu significati quod habet in creatis, ea nomina improprie per eorum defectum in sua antiqua proprietate significandi de Deo dici aiebant, solumque translatione de his, quæ à sua primaria impositione significabant, de Deo affirmati à nobis concedebant. Damascenus autem antiqua proprietate vocum non curata, sed excellentia, atque præstantia significati quod in Deo habet, proprie de Deo solummodò dici aiebat, de creatis verò translatione, & per imitationem quandam, & participationem à Deo: sicut ens, licet æquè (quoad tempus, & veritatem attinet) de accidentibus, & Substantia dicatur, ob significati autem præstantiam, absolute proprie, ac primariò de illa dicitur, de accidentibus verò secundariò, & translatione.

E § Atque

5. Atque hic sanè planus est Damasceni sensus, ut ex dictis, atque ex contextu patet, in quibus etiam continetur ratio perspicua (quæ nostro Valquio non occurrebat. cap. 6. num. 20.) singularis eius contra daros alios Patres locutionis Damasceni. An verò suam hanc doctrinam ritè, rectèque ex loco illo Pauli Damascenus confirmet? Negat Valsq. ibi, multatque eruditione ostendit, neque in Græco, neque in Hebræo textu legi Paternitatem, seu nomen illam significans, sed Græcè. Πατριά, quod familiam significat. Psalm. 21. *Adorabunt eum omnes familie gentium.* Habetur, non πατριά. Quod respondet nomini Paternitas, quòque in suo textu vitur Damascenus. Hebraicè verò habetur. *Missabot.* Quod 70. πατριά, id est, familie verterunt. Standum nobis vulgatæ editioni eius loci est, cui Damascenus peritissimus, & Hieronymus citandus concordant: rectèque inde suam doctrinam à Damasceno confirmatam, est omnino sentiendum. Maxime, cum ipse Valsq. eruditè ostendat etiam ibidem, *Nominatur.* Bis in eo loco positum, idè valere Scripturæ phrasi, quod *Est.* ac nominari idè, quod esse sciri ad Philip. 1. *In nomine Iesu omne genua flectantur.* Atq; iterum, *Super omne nomen, quod nominatur siue in hoc sæculo, siue in futuro.* Eamque ait illius loci interpretationem esse Græcorum omnium Patrum. Chrysost. hom. 7. Theophylacti, Theodoret, Occumenij ad eum locum, Hieronymi. tit. 6. in magnis commentariis. Ex Patre enim, cuius præcellens paternitas est, fecunditas, & generatio in cælis, & in terris est: nam & sua in cælis ex Patre est, & in terris fecunditas, & generatio omnium ex ipso est, tanquam causa principali, unde, & inde utrobique nominatur, licet non tempore, dignitate tamen, & prioritate excellentiæ generationis diuinæ.

6. Ultimo de prædicatis, quæ Deo extrinsecus, siue ab extrinseca forma proueniunt ut Agere, Creare, & similia, licet aliquid Deo intrinsecum (de quo solum hic disputatur) non sint, oportune tamen intrinsecorum occasione, statuendum hic erit. Et quidem Augustinus, neque hæc vniuocè de Deo, & Creaturis dici videtur iudicasse; ac proinde neque in eis dari de Deo, & Creaturis conceptum communem 5. de Trinit. cap. 8. ubi cum plura prædicamenta translatiue solum de Deo prædicari docuisset subdit: *Quod autem ad faciendum attinet, fortassis de solo Deo verissime dicitur, solus enim Deus facit, & ipse non fit, neque patitur.* Verum, neque Augustinus firmiter id docet, sed dubitanter, fortassis, adiuncto: neque ea particula *verissime*, cætera agentia creata à veritate, & proprietate agendi reiecit; sed solum à veritate agendi solum: nam reliqua, ita agunt, ut patiantur, ac fiant. Insuper; cum antea reliqua prædicamenta, ac prædicata creaturarum translatiue, & nõ verè de Deo dici ostendisset; dicens his verbis solum actionem verè dici de Deo, qui Agens, non Patiens est, censet actionem puram, quæ de creatis propriè, ac verè prædicatur, verè, ac propriè de Deo prædicari: ac verissime, quia purissime Agens est, sine passione, Itaque hæc, & similia extrinseca, siue ab extrinseca forma, & entitate Deo obuenientia prædicata vniuocè ei cum creaturis conuenire tenendum, ob Augustini auctoritatem est: & quia in his vnica ratio, quæ à Diuinis intrinsecis Deo prædicatis, vniuocationem cum similibus creatis excludit, locum in extrinsecis non habet: quare eiusmodi prædicatis Dei, & creaturarum communis ratio dari optimè potest. Neque tamen illic inferas Deum in prædicamento ponendum: cum enim extrinseca Deo prædicata sint, ex eo, quod ipsa in prædicamento ponantur, perperam in eo ponendus inferatur Deus, ut patet.

DISPUTATIO III.

De Dei Attributis vniuersim, siue in communi.

DIXIMVS, controuersia præfatione, in Deo Essentiam, & Attributa dari: atque cursum ex Attributis plerique, in cæterorum exemplum, nominauimus, ac post modum ea esse attributa diuina diximus,

quæ Essentiam Dei metaphysicam prædicata consequuntur: quare lata significatione, quæ omnia prædicata, quòque modo Essentiam Dei constituentur consequentia, comprehendat, inter Attributa Dei extrinsecus aduenientia prædicata, quæ Deo ex actionibus suis extrinsecis obueniunt, numerabuntur. De his autem extrinsecis prædicatis Dei, disputatio præfens de Dei Attributis, neque apud nos, neque apud Theologos procedit, sed solum de prædicatis, quæ Dei Essentia, quæ metaphysice sequuntur, physice identificantur, ac proinde siue verè prædicata, & Attributa diuina: quæ scilicet, cum diuinæ formalitates sint Deo essentialiter metaphysicè iam constituto, ipsum metaphysicè efficere concipiuntur, de eoque verè prædicantur. Sed strictius adhuc in hac disputatione Attributa diuina à Theologis viurpantur, quatenus contingentia prædicata diuina (de quibus de Scientia, & Voluntate Dei disputatur profuse) secludit, solique prædicata diuina necessaria coëctet: & ne de his quidem, in latitudine sua tota, cum enim prædicata diuina personalia necessaria etiam Deo sint, ac de eis, dum de mysterio Trinitatis agitur, per otium (ut porè propria sede) agatur, ea etiam ab hac disputatione merito relegantur. Solum ergo hic disputabitur de prædicatis necessariis, seu Attributis diuinis, quatenus solum prædicata necessaria Essentiam metaphysicam Dei indiuiduè metaphysicè, vbiuis personarum consequentia, ac tribus Personis communia coëctet: quæ proinde essentia metaphysicè proprietates iure dicuntur.

2. Sed enim, licet eiusmodi Attributa, & proprietates Essentia metaphysicæ Dei supponeremus esse atque communiter Theologi supponant, nescio an eorum aliquibus in consequentiam doctrinæ alterius suæ, præfata afferat suppositio: quare, ut debita consequentia in hac materia procedamus, doctrinæ, quæ huic communi Theologorum sententiæ aduersantur, reiciendæ in primis erunt, ut eiusmodi proprietates metaphysicæ, siue Attributa diuina firma persistant: quare de eiusmodi Attributorum existentia in primis disceptandum erit, quoad questionem. An sint spectat: quam bipartita statuimus, ut duplicem opinionem, quæ eorum existentiam enervit, eaque è medio porus tollit, ablegemus, in qua ap ex parte obiecti, tam inter se, tum ab essentia munit, aut non munit se formaliter, vel includant, vel excludant? Secundo, quot sint Attributa, eorumque varias diuisiones recensuebimus. Tertiò an inter se, non solum per intellectus nostri præcisionem metaphysicè distinguantur (ut quest. 1. ostensum manebit) sed etiam an ante illam, vel realiter formaliter ex natura rei? Quarto, an saltem realiter virtualiter differant? Quinto, an ratio Entis, Boni, Veri, aliudve Attributum omnia Attributa, & Essentiam transcendat? ac proinde an ea Attributorum diuino vulgaris in transcendencia, & non transcendencia recta sit?

QUESTIO I.

An in Deo Attributa, seu proprietates metaphysicæ sint

RES hæc supponebatur, quàm disputabatur ab Scholasticis ferè omnibus; cum tamen ab eorum pluribus, præcipue non admodum antiquis, negari omnino consequentia causa deberet, ut statim videbimus.

CERTAMEN I.

Vera sententia, de iectis eius aduersariis occultis eligitur.

ADRIANVS (ut viuimus. contr. de Trinit. Ad. 8. quest. 3. cert. 1. numer. 1.) arguit distinctionem